

У Н И В Е Р З И Т Е Т С К А Б И Б Л И О Т Е К А

Н О Д У Н А В К А.

№ 6.

У Суботу 5. Фебруара

1844.

РОДОЛЮБИВОМЪ СРБИНУ

Высокоблагородномъ Господину Началнику Контроле
Правителствены Рачуна

ЈОВАНУ НИНИЋУ,

на именный данъ 7. Януара 1844. год.

Ели волѣ и любави свѣйске,
Свак' мож' помоћ' людству и очизине.

С. Милутиновићъ.

Та ише све пало на Косову,
И сурвало с' у разврата бездну,
Фала Богу, на великомъ дару,
Одржало с' благотворно семе,
(Христіянска православна вѣра)
Изъ тогъ никла къ свему болѣмъ любва:
Къ срећи рода, къ срећи отечества!

Клеветниче, докле ћешь потварат'
На Србина, Славянина врла,
Да є робъ онъ себичности гадной
И да само за себе се пашти
А за обште неће ни да знаде,
Па еднако оставай заднай,
Или првый у служби другога —;
Пакость твоя и теби ће с' згадит'
Кад' истина прокаже с свету.

Могло с' тако по Лазару рећи,
Могло с' рећи, ал' не потврдити,
Но сме л' се то сад' и помислити
После славногъ ваксршша Србскогъ:
(Чему с' и самъ Наполеонъ диви,
Што толика починјо чуда)
После дѣла Караджорђа вожда

И мудрога Доситія старца,
Кои су намъ примеръ оставили:
Разочили клете враге Србству,
Овай глупость, а онај варварство,
И кои су раскручили пута
Правомъ добру, та слободи сладкой,
Просвещеню, истини и правди.

Ко є какавъ такій и родъ даε.
Одъ Адама поворка є гре'у,
Одъ Кана гадномъ безаконю,
А честитость заръ да плода нема??
На Ђорђа се Вучићъ угледао
И Србима образъ осветлао,
А за ныне колико є ято
Соколова, Србски вitezова?
Па и стараць Доситі є мудрый
Колико є Србе пробудіо,
Млого одъ ныи съ музама слюбіо,
Особито Мрканла Саву,
Списателя, негда учителя
У Србіји Шабицу извѣстноме,
Кой да друго ише учніо,
Србска младежь дугус му фаломъ,
Нѣму знатномъ и Захаріяду,
Што су свету варницу бацили
У срдащје Јована Нинића,
Коя данасъ као пламень букти
У грудма му Србству отворенимъ,
И сагрева любавь къ общтемъ благу.

Сећашъ ли се племенитый Србе,
Опоминъши драгіј брате Јово!
Кадъ ми једномъ Србски Бога назва,
И када ми препоручи свойски,
Да ти наћемъ поуздано Србче,
Кое б' свою оставило майку
И о твоме тронику довольноме
Пошло с' учит' по беломе свету,
Но да ти се право заветуе,

СЛОВО

НА СВ. САВУ.

(Конацъ.)

(К'о Анибалъ отцу Амилкару)
 Да ће Уставъ, твоє обоженѣ,
 К'о светиню до смрти хранити
 И Србинству живит' и служити. —
 Я т' зафали на томъ повереню
 И обећа с' испунит' ти желю;
 Но старіе ютро одъ вечера
 И вѣканѣ са дружиномъ моимъ
 Научи ме, да т' предложимъ друго.
 Ово примишъ, и ено се дичи
 Нашъ Лицеумъ съ користномъ палестромъ,
 У којој садъ поредъ твоє жертве
 (На годину одъ двеста талира)
 Младежь Србска, надежда намъ блага,
 Руководствомъ Ђорђа Марковића
 У сагласио духа и разума
 Образуе и усавршава
 Своє тѣло, човечности полу,
 Што је досадъ запуштена била.

Одјако ће изображенъ Србинъ
 Превазлазит' и тѣломъ и душомъ
 Обичнога, и примеромъ светлит';
 Кадъ му л' закте духъ на выше летит',
 Нећedu га издавати крила:
 У полю ће снажанъ ратаръ быти,
 Шумомъ ловацъ, а у стану борацъ,
 И свою ће домовину служит'
 Као Сократъ и мозгомъ и мишомъ.
 Па комъ за то быће благодаранъ?
 Теби право, почетнику истогъ,
 Кой једнако показуешъ дѣломъ
 И толикимъ пожертвованіемъ,
 Да си Србинъ и народолюбацъ,
 Комъ се редко може наћи пара.

Прими фалу на именый данакъ
 И на светлый твога дома празникъ,
 Коју т' млоги у мени приносе,
 Који знауди ценити врлину
 И кои ти млога лѣта желе,
 А Србін млоге теби равне.
 О дай Боже, да у слјино коло,
 Што поведе у народну славу
 Са примиromъ овимъ племенитымъ —
 Слѣдују ти неизбройни Срби,
 Па ето намъ онда благодати
 И Србін правогъ процветаня!

Исидоръ Стојановићъ,

Професоръ Обште Историје у Лицеуму
 Княжества Србскогъ.

Напротивъ Философіја, у колико мањомъ одъ Математици меромъ удовольство човеку подає, у толико га више поменутогъ удовольства участникомъ твори; јербо у овој науки, који је годъ свесрдо учи, свакіј се у некомъ виду пронаодникомъ назвати може по томе, што свакіј питомацъ нѣћи поученіја јој у самособственой свѣдомости наћи, и такова собственомъ опиту и испиту подвргнути мора, па када се о свему у себи освѣдомиј буде, тада је текъ свойствено философическо познанїе као собственост задобио. Па ма да умъ човеческій у Философіји неможе толико пронаоданъ да буде, нити вериге умована свогъ у безконечность, као у Математики, да продужује, јербо је у Философіји испитателанъ, у Математици пањъ створителанъ, изъ когъ узрок ма да и найдубљи мыслећи новіјега века философи умованъ свое онде свршую, где су и древни свое — умованъ — докончавали, за кое малоумни несмыслиници, надрикњиге, или површинаци Философіју у свомъ достоинству и унижавају; па и опетъ велимъ, ма да Философіја, а нарочито Метафизика и Етика, на пытаніја: у смотренію Богосущства и нѣговогъ быћа, у смотренію вселеногъ и нашегъ постанка, у смотренію душевногъ бессмртіја и конечногъ нашегъ опредѣленија, найпосле у смотренію узрочногъ савеза између добродѣтельј, као заслуга, и спользовногъ нашегъ щастіја, као одъ туда произтичућегъ слѣдства, на такова велимъ пытаніја ма да Философіја и дана ще ништа више одговорити незна, него што је пре више хиљада година одговорити кадра била: опетъ су башъ то она пытаніја, која наси је о светварномъ праоснову, и свега свеконечнай цѣли, човекопонятнимъ начиномъ освѣдомљавају; па таковима текъ човекъ преимућногъ и богоподобногъ достоинства, и превѣчногъ опредѣленија свогъ подпорну точку и темелячу; једнимъ словомъ у таковима текъ цео животъ и творъ нашъ поступно согласногъ сожитіја правило и правацъ налази, и текъ таковима се човекъ изъ голочувственогъ у словесанъ светъ за правстеногъ, дакле правогъ човека прераћа. Ово су велимъ она пытаніја, која башъ да небы на сопрено задовољство човека у Философіји рѣшена била, опетъ сама вѣроятностъ ињива, къ просвети ума, къ облагородија-

ванию серца, къ развитку добродѣтельне волѣ, ю-
щите къ поредку и облагополучаваню човече-
скъ живота выше приноси, него икоя извѣст-
ность было Математике, или ма кое друге науке.

Осимъ тога у Философіи текъ учи човекъ
себе и границу ума свогъ познати, да бы тако
у место суетни мыслій, чисто зрно и езгру изъ
свію осталиы наука себи прибирао, и све то на
путу добродѣтельи благомудрено употреблявао;
съ когъ гледоточія тада ни найманю у простра-
номъ свету тварку равнодушнымъ окомъ човекъ
непосматра, него му се и свако зрно прашка,
као нуждна и преважна верига све скопчаваю-
ћегъ у єстесву ланца появљое. Далъ Филосо-
фія, осимъ што разсуђаваня и вкуса силу, коя
два свойства найвыша човека у животу срећ-
нимъ, а у свету употребителнимъ творе, выше
него икоя наука развія, юште одъ найвећегъ до
найманѣгъ на последнѣ основе сводећи, и до
крайны стихія или живля свои разчленяюћи,
човека предъ олтаръ задовольства доводи, гдја
га са светомъ примирує и наставница му живота
постас по томе, што она страсти ублажава, ту-
гу и печаль утолява, она душу човека разве-
драва, и за свако станѣ равномерно га припре-
ма; она привидносяйный и наличный блесакъ съ
лица овоздемности скида и свему за сунце и ис-
тино огледало служи тако, да у срећи мерило
живота, у несрећи пакъ заштиту и ограду про-
тивъ удараца немиле судбе човеку подає; и у
томъ смотреню праведно се дакле Философія на-
ставницомъ живота назвати може.

Нѣй устопще слѣдуе **Физика** или **Есте-
ственица**, коя є съ Философіомъ доиста єди-
родна и као посестрима, само што є разноструч-
на; єрбо Философія, кадъ изуземо праизворъ и
прапостанакъ свега, само о духу човека и ињго-
вимъ дѣйствама единствено слови, и тако вну-
треній ума светъ поглавито посматра; Физика
пакъ вандушевный, дакле овай тѣлесный и ствар-
ный са свію страна окружаваюћій нась споляш-
ний светъ у свомъ свойству, и єстеству изпо-
знati труди се: за кое праведно и назына се
овочувстеногъ света философія.

Она, као такова, собственный свой значай,
и собственене дражести свое има, єръ я доиста
незнамъ ништа помыслити, што бы веће удо-
вольство духу човеческомъ принети могло, не-
го руководствомъ Физике испытывати и изпо-
знавати природу, тайнодѣйстуюћи силу и зако-
ни нѣне; она природу и овай тѣлесный светъ у

появлениама посматраюћи, цело вѣтство на пр-
воизконна живля и стабла своя разтвара и раз-
членява, коимъ чудотворнымъ дѣломъ своимъ
хилядама суевѣрія съ овогъ света чисти, и хи-
льядама новы изобрѣтенія и создания твори. Она
сильный громъ одъ суетногъ гнѣва Божіегъ разлу-
чи, на челичу громоводну га потегу сведе, и
као рыбу уловљену у рупчагу сручує; она пре-
моћи сије природе вешто подармлює и човеку
на стогубу услугу приводи; а и самъ препода-
ваня юй начинъ све остale надмеће, и много є
одъ свію други у томе пріятнї, што не само
умноть, већъ у једно доба и чувственость за-
нимаюћи, много яче впечатлѣніе, као и свако у
чувство спадаюће дѣло, у питомцима произво-
ди; а преко свега юшть найвећу важность свою
Физика кодъ света у томе има, што су користи
и изобрѣтенія нѣна сасвимъ стварна и очевидна,
нити се єдинствено на лично изображеніе пое-
дины людій, већъ на усавршаванѣ оны предмета
односе, кои непосредствено цѣљь, и положи-
телно благостанъ државно подпомажу и узвысую.

Па опеть сва ова у кругъ Физике спадаю-
ћа дѣла само су материјала или стварна, коима
се само производи нешто и у быће поставля;
формална пакъ или умоповелѣна човеческа дѣ-
ла, коя смо, као правствена существо, будући
се међусобни отношения наши касаю, безуслов-
но учинити и изпунити дужни, такова велимъ
дѣла у кругъ Права Природногъ спадаю.

Права велимъ Природногъ, кое на общой
и самособственой природи човека, коя га онимъ,
што є, и одъ свію осталиы створеня различнимъ
твори, и коя ништа друго ніје, нити быти може,
већъ она Божества у човеку искра т. е. умъ —
на той велимъ общей природи човека почива-
юћи и осниваюћи се, целомъ роду човеческомъ
за обштегъ и всемирногъ законодавца служи, и
све на правацъ изводи. Оно, као што на исто-
ветной природи, или на равно свойственой лично-
сти нашей темель: тако по истомъ равно свой-
ствене намъ личности основу и нась све за рав-
не и јднаке сматра и признае; и тако є Право
Природно онай другїй рода човеческогъ спаси-
тель, кои га є изъ робства грађанскогъ, у комъ
га ни Богъ гледати ніје мого, а човекъ га є у
таково низвргао, срећно слободомъ одкупio и
избавio! Оно є подвластника или кулукџио съ
грађаниномъ, а овога съ владѣтельмъ већма
срдило, једногъ другоме ближе привело и удру-
жило; оно цѣљь и изъ нѣ станѣ државно како

внутренъ, тако и сполно за образацъ прописуе, и одѣ туда произтичућа права и дужности како владѣтеля и поданства измѣу себе, тако целы народа и држава у међусобномъ одношенију опредѣлајући, лако свѣдомца таковога стана и склана државногъ убѣђуе, да є текъ држава оно преизящно заведеніе, у комъ є човекъ достоинству свомъ, као човекъ, саобразно живити, правду и добродѣтель уживати и упражнявати, и тако последијимъ опредѣленію свомъ одговорити кадаръ; дакле Право Природно уძашава и преуготовљава човеку не само благословено обиталиште за овоздемный, већъ и за вѣчный съ оне стране гроба трајоћи намъ животъ удобно припремиште. — О ты човеколюбива и спасителна књиго! ко те небы срцемъ и умомъ облюбio, самъ бы себи убица био!

Найпосле када бы престао на изброй науке поєдинце наводити, желимъ јоштъ съ неколико о наукама мыслей, и съ нешто у обште произнешени речій беседу мою заключити; ово пакъ намеравајући, сећамъ се Аристиповы важни овы речій: „да бы онъ волео просіакомъ, не жели быти глупакомъ.“ Кое изреченіе одѣ старина већъ явно намъ сведочи, да су науке, као неке надземне чудотворно благодатне силе, одѣ свакога века, за толика роду човеческомъ подарена блага, паче свега достойно и праведно почитоване быле; јеръ оне намъ небо отворише, оне земљу око сунца окренуше, одѣ једногъ до другогъ крајточіја премериши, Америку открише и ослободише, и целе вселение премудрый склапъ и составъ докучише; оне магнетическую иглу пропађоше, онога морскогъ путевођу, кој човеку онде, где му є заръ природа по тѣлесномъ слогу ногомъ ступити закратила, широкъ путь просеца и съ целымъ га светомъ у саобраћатай доводи; оне барутъ и књигопечатију, два всемирна народа и владѣтеля побѣдителя породише, и оне, не само државу, него и цео светъ у колу свомъ обрѣу. Оне човека одѣ повоя до покрова смотрено пратећи и надъ нимъ, као анђео хранитељ, лебдећи, одѣ свакога зла и пагубна случаја пратељски бране и закляњају, изъ самы люте болести ноктю силомъ изчувају, животъ, честь и иманъ не само обезбеђую, већъ јоштъ и свакій начинъ заслуге, и стогуба живленя средства човеку подају и набављају; словомъ: све свое данашње благопријатијо живо-

та станъ читавъ родъ човеческій съ милымъ признаніемъ наукама благодарити, и неброене имъ олтаре подизати има. Оне су предивный храмъ мудрости, где премудре о ныма дѣјствије књиге свете ума иконе представљају, којима съ чистомъ любовомъ и метаниемъ до земље свакій изображеније народъ на целиванї приступа. Па зато и тебе Роде Србскій! несумнѣно за Просветителемъ твоимъ подобно творећа већъ видимъ! па и за у будућностъ предвидимъ! Ликъ младежи, добри наши ученици! радуйте се са мномъ врстии мои созваничици! ту є племенитый Родъ! ту Светлыи Князъ и Господаръ нашъ! ту бригоносни државоправитељи! кој торжественый заветъ обличу: да ће и у напредакъ за просвету рода свогъ вечите олтаре и паметнике подићи и по себи оставити! за кое ће имъ потомство славу, а мы певати многая лѣта!!!

ПѢСМА.

(съ вѣмачкогъ.)

Читавъ свѣтъ є пѣсма, а исторія иѣна мелодіја. Небеса пою пѣсме, а то су: сунце, мѣсецъ и звѣзде, и нынова свѣтлость є нынова пѣсма. И земља попъва пѣсме, а то су: каменъ, цвѣће, дрва, животинѣ и люди. Кадъ звѣзде трепте и сяю, то онда пою, јеръ боя є нынова пѣсма. Желишъ ли знати како цвѣће пѣва, мириши га: миришъ є и њгова пѣсма. Кадъ дрва цвѣтају и зелене, онда пѣвају. Шта су друго птице, него живе пѣсме. Славуй є пѣсма пѣсама. Шта є човекъ друго, него живи хименъ на славу божијо? Радость, чезненъ, любавь, боль єсу њгове пѣсме. Желишъ ли знати, како Богъ пое, то читай псалме, Клошто-ка и исторію свѣта.

В. Бераръ.

ПОГРѢШКЕ У З ЧИСЛУ ПОДУНАВКЕ.

На обр. 3. стр. 2. у 19 врсту примѣтбе: доказатељство. На обр. 4. стр. 1. у 21 врст.: цѣло; у 3 врс. примѣтбе: ћеј: на 2 стр. 8 врсту треба овако читати: „што штиръ и коприве вѣнцу недолинку;“ у 10 врс: скрѣпљенъ.

Утредникъ Милошъ Поповићъ.

Издано и печатано у Правитељственој Књигопечатарни у Београду.